

El mercat de Tortosa té futur?

Fa només seixanta anys, els mercats eren el veritable cor de les poblacions, el centre de debò de la vila, el lloc on cada dia les dones anaven a comprar i on també passaven molts d'hòmens, el lloc bàsic de relació i sociabilitat de cada nucli urbà. Fins i tot eren expressió genuïna de la forma de ser i de viure de cada població o territori. I pels carrers pròxims als mercats s'instal·laven moltes altres botigues de productes diversos.

Un segle abans, entre la segona meitat del XIX i les primeres dècades del XX, s'havia creat arreu la major part dels mercats. Eren el gran pas de substitució de la plaça al carrer dels temps anteriors, de l'època preindustrial, quan els pagesos arribaven amb els seus carros i posaven a la venda les fruites i verdures, ous, gallines i conills. A més a més, en mercats més o menys paral·lels, es comerciava també amb el bestiar. S'hi sumaven, fins i tot, punts de venda de productes artesans.

Els mercats construïts aportaven, a més a més, un aspecte urbanístic rellevant, ja que una gran part d'ells era molt monumental; uns edificis creats no amb voluntat d'un pas efímer, sinó de grandesa, de permanència, de ser d'alguna forma la catedral del comerç ciutadà. Podria citar-se una enorme quantitat d'exemples de mercats monumentals. N'esmento un de pes mundial: les Halles de París.

També seguint les mateixes tendències es construïa el mercat de

Tortosa. Era entre els anys 1884 i 1887 i van participar en la seua construcció els arquitectes Joan Torras, conegut com "l'Eiffel català", i Joan Abril. Sempre reconeixent les distàncies respecte a les grans capitals, era un edifici monumental, d'estil eclèctic, construït a la vora de la llera del riu, pròxim a la zona on Tortosa estava creixent amb el seu incipient eixample.

Molt bé com a mercats van funcionar durant dècades, però cap als anys 60 del segle passat va començar una nova revolució comercial que s'accelerà, sobretot, en els darrers trenta anys. Els supermercats, l'autoservei, el producte envasat... posen en greus dificultats el comerç tradicional i, de forma ben concreta, els mercats centrals de les poblacions. Noves superfícies de grans dimensions –en molts casos, situades als afores de la ciutat, a les seues principals carreteres d'accés–, dotades d'àmplies zones d'aparcament, són les que atrauen la majoria de compradors. Són un cop mortal per a molts mercats.

El cas de Tortosa no és diferent al d'altres poblacions, però –cal dir-ho– l'impacte és més accentuat que a molts altres indrets. Un edifici monumental que va ser restaurat a consciència, unes parades que estan bé, un lloc que està net. No té un element que provoque rebuig, però hi ha un fet real i fonamental: poca gent, pocs compradors. Fins i tot els dissabtes, dia tradicional de com-

pres, no hi ha comparació entre el nombre dels que circulen pels passadissos del mercat i els que hi ha en alguna de les grans o mitjanes superfícies de Tortosa.

Les institucions econòmiques locals, els grups polítics municipals, alguna cosa s'han de plantejar. Què fem amb el mercat? Cal resoldre el dèficit de l'aparcament perquè s'hi puga deixar el cotxe? O potser resultarien massa cares les obres i tampoc no resoldrien el problema i cal buscar nous usos a una part de l'edifici? Cal fer un pàrquing sota l'avinguda de la Generalitat, també per al restant comerç de la zona?

Hi aporto algunes experiències, tot i que, en ser de ciutats molt més grans que Tortosa, potser no són aplicables.

Vegeu el preciós mercat de Colom, a València. Ha deixat de ser pròpiament un mercat però és lloc de terrasses, de bars de degustació, un indret on fan presentacions de productes. Només se'n conserven algunes botigues especialitzades de pernills, formatges, vins. És, sobretot, un lloc d'encontre.

Quelcom semblant és el mercat de San Miguel, a Madrid. No és especialment bonic però sí un lloc per esmorzar o menjar xocolata amb xurros o *'porras'*.

A Barcelona, que és una de les capitals on el pes dels mercats es manté amb força, en alguns d'ells s'hi ha introduït també canvis. No diguem els de la Boqueria i Santa Caterina,

Daniel Arasa

que són més atractiu de turistes que mercat tradicional en sentit estricte, però, per exemple, al de la Concepció, al carrer d'Aragó, s'ha instal·lat al seu interior un supermercat gran (Caprabo) que ocupa una part important de l'espai. En altres mercats s'han incrementat els llocs destinats a bar. En alguns es tendeix a especialitats de degustació i productes selectes, o parlen de promoció de la cuina mediterrània.

A Tortosa no té perquè ser el mateix model, entre d'altres coses per la dimensió de la població. Potser caldrà concentrar les parades en mig mercat i cercar altres finalitats per a la utilització de la meitat restant. O instal·lar-hi, a dins, una gran superfície. En tot cas, buscar solucions. Seria interessant fer un passeig per ciutats de dimensions semblants a la de Tortosa per veure què han fet. Perquè, en un grau més o menys gran, afecta tothom.

D'aquí a uns mesos, el maig del 2015, hi haurà eleccions municipals. Entenc que, en els seus programes, els candidats al govern local han de plantejar propostes realistes dirigides al futur del mercat. De continuar uns quants anys més la tendència actual de baixa lenta però persistent es podrà dir allò de que *"entre todos la mataron y ella sola se murió"*.